Руслана Осадчук

РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

На рубежі XX і XXI століть світова наукова думка сформувала принципово новий погляд на цивілізаційний прогрес. Нова парадигма розвитку на перший план висуває не нагромадження матеріальних благ, а розвиток людського по-тенціалу при збереженні навколишнього середовища. В Україні усвідомлення значення концепції людського розвитку і, зокрема, доцільності використання його індикаторів для оцінки ефективності суспільного прогресу загалом почало формуватися в 1992–1993-х роках. Проте ця ідея швидко знайшла втілення в наукових працях відомих вітчизняних науковців, таких як С. Бандура, Н. Борецька, Е. Лібанова, В. Скуратівський, О. Палій та ін. [3, 56]. Перспективи світової економіки в XXI ст. визначаються характером переходу країн до нового етапу розвитку продуктивних сил: від індустріальної стадії, де домінувало велике механізоване машинне виробництво, до постіндустріальної, де будуть переважати сфера послуг, наука, освіта і т. ін.

Концепція людського розвитку стала основою першої Доповіді про світовий людський розвиток 1990 року (ці доповіді нині щорічні). Вона трактує людський розвиток як мету та критерій суспільного прогресу, як засіб збільшення доходу, що набуває цінності лише тоді, коли реально впливає на добробут людей [2, 45].

Концепція людського розвитку приділяє пильну увагу взаємозв'язкам різних поколінь, зокрема прийнятності сучасного способу життя та доцільності його передачі майбутнім поколінням. Оскільки справедливість стосовно різних поколінь має супроводжуватись і справедливістю в межах одного покоління, істотні структурні зрушення виробництва та споживання в світі можуть стати необхідною передумовою будь-якої життєздатної стратегії поступального розвитку.

Визначальною тезою концепції людського розвитку є положення стосовно того, що «люди не потребують безкінечно високого доходу для забезпечення гідного рівня життя». Вищий дохід загалом сприяє розширенню людського вибору, але цей вплив знижується зі збільшенням доходу згідно з принципом зменшення його корисності. Концепція людського розвитку пропонує основні напрями дій щодо оптимізації зв'язку між економічним зростанням і людським розвитком у практичній політиці:

1) збільшення інвестицій в освіту, охорону здоров'я, професійну підготовку, що сприятиме реалізації здібностей людини та її участі у виробництві та розподілі благ;

2) справедливіший розподіл доходів і національного багатства, що забезпечуватиме матеріальну базу розвитку широких верств населення і протидіятиме концентрації ресурсів у нечислених груп;

3) збалансованість соціальних витрат та зміцнення економічної бази соціальної сфери, диверсифікація джерел її фінансування [1, 24].

Людський розвиток може трактуватися і стосовно зростання здібностей людини, її спроможності досягати визначеної мети. Формування здібностей залежить від використання наявних економічних, соціальних та політичних можливостей, які надає соціальне і природне довкілля, від доступності необхідних ресурсів тощо. Звісно, матеріальні ресурси є саме засобом, хоча і дуже важливим, людського розвитку, тоді як результат використання цих ресурсів, його віддзеркалення у сформованих людських здібностях, є кінцевою метою.

Список використаних джерел:

1. Щетинин В. Человеческий и вещественный капитал: общность и различие // МЕ и МО, 2003. – № 8. – С. 55–61.
2. Лібанова Е. Л. Ринок праці та соціальний захист. – Київ, 2004. – С. 11.
3. Соціальні пріоритети ринку праці: методологія, практика, шляхи забезпечення / За ред. С. І. Бандури. – К., 2001.